

Non-governmental Organization
International Center of Scientific Research

**PROCEEDINGS OF THE
X INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND THEORETICAL CONFERENCE**

THE CURRENT STATE OF
DEVELOPMENT OF WORLD
SCIENCE: CHARACTERISTICS
AND FEATURES

23.01.2026

LISBON
PORTUGUESE REPUBLIC

SCIENTIA
COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

with the proceedings of the

X International Scientific and Theoretical Conference

**The current state of
development of world science:
characteristics and features**

23.01.2026

Lisbon, Portuguese Republic

Lisbon, 2026

Chairman of the Organizing Committee: Goldenblat M.

Responsible for the layout: Babych Yu.

Responsible designer: Bondarenko I.

T 30 **The current state of development of world science: characteristics and features:** collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the X International Scientific and Theoretical Conference, January 23, 2026. Lisbon, Portuguese Republic: International Center of Scientific Research.

ISBN 979-8-88955-776-0 (series) Bowker

DOI 10.36074/scientia-23.01.2026

Papers of participants of the X International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «The current state of development of world science: characteristics and features», held on January 23, 2026 in Lisbon are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences and registered for holding on the territory of Ukraine in UKRISTEI (Certificate № 507 dated June 10th, 2025).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0) at the www.previous.scientia.report.

UDC 082:001

© Participants of the conference, 2026

© Collection of scientific papers «SCIENTIA», 2026

ISBN 979-8-88955-776-0 © NGO International Center of Scientific Research, 2026

Братусь Іван Вікторович

канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри образотворчого мистецтва
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Бернат Леонід Анатолійович

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Орленко Ольга Сергіївна

викладач кафедри декоративного мистецтва і реставрації
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

ПОСТЧОРНОБИЛЬСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ВПЛИВ КАТАСТРОФИ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ СВІДОМОСТІ

Аварія на Чорнобильській АЕС стала не лише техногенною подією, а й глибоким культурно-історичним зламом, що істотно вплинув на формування сучасної української культурної свідомості. Чорнобиль постав під сумнів радянський наратив про безпомилковість науково-технічного прогресу та всесильність держави. Катастрофа виявила крихкість людського життя перед системними помилками й ідеологічними ілюзіями. Вона спричинила колективну травму, яка передавалася не лише безпосереднім свідкам подій, а й наступним поколінням. Постчорнобильський досвід став важливим чинником формування критичного ставлення до влади та офіційного дискурсу [1-2].

Мовчання і приховування інформації з боку радянських інституцій поглибили недовіру між державою і суспільством. Чорнобиль сприяв переосмисленню поняття відповідальності в культурному та етичному вимірах. У культурній свідомості українців Чорнобиль перетворився на символ невидимої загрози та відкладеної катастрофи.

Досвід радіаційного забруднення змінив уявлення про простір, зробивши ландшафт носієм травматичної пам'яті. Зона відчуження набула статусу особливого культурного простору між життям і смертю. Втрата домівок і примусове переселення сприяли формуванню наративів втрати, вигнання та ностальгії.

Постчорнобильська ідентичність пов'язана з досвідом розриву між традиційним способом життя і модерністським проектом. Катастрофа актуалізувала тему екологічної відповідальності як складову культурної

самосвідомості. Чорнобиль став точкою входу екологічного мислення в український культурний дискурс. У мистецтві та літературі катастрофа осмислюється як метафора системної руйнації [3-6]. Візуальні образи Чорнобиля формують особливу естетику руїни й тиші. Чорнобильська тема сприяла появі нових форм меморіалізації та роботи з пам'яттю. Усна історія ліквідаторів і переселенців стала важливим джерелом культурного знання. Колективна пам'ять про катастрофу формувалася всупереч офіційному замовчуванню.

Чорнобиль посилив відчуття історичної несправедливості та травматичної спадковості. Постчорнобильська свідомість включає досвід життя з невидимою загрозою. Катастрофа змінила сприйняття часу, створивши відчуття післякатастрофічного теперішнього. Чорнобиль став своєрідним символом зруйнованого майбутнього. Він вплинув на формування нових етичних координат у суспільстві. Постчорнобильська ідентичність формується на перетині страху, пам'яті та «супротиву» забуттю. Чорнобиль сприяв зростанню культурної рефлексії та самокритики. Катастрофа посилила усвідомлення цінності людського життя. Вона актуалізувала проблему голосу маргіналізованих спільнот. Чорнобильська трагедія стала частиною національного нарративу втрат. Водночас вона інтегрувала Україну в глобальний дискурс катастроф і ризиків. Постчорнобильська ідентичність поєднує локальний досвід і універсальні страхи.

Чорнобиль сприяв формуванню культури пам'яті як етичного обов'язку, що ґрунтується на необхідності свідомого збереження досвіду катастрофи та його передачі наступним поколінням. Пам'ять про аварію стала не лише формою вшанування жертв, а й інструментом критичного осмислення минулого. Вона протистоїть забуттю та повторенню системних помилок. «Чорнобильська пам'ять» набула морального виміру, пов'язаного з відповідальністю за правду. Вона формує етичну позицію щодо взаємодії людини, технологій і влади. Катастрофа стала одним із ключових символів переходу до нового осмислення буття, позначивши кінець радянського модерністського оптимізму. Чорнобиль оголив суперечності між ідеологією прогресу та реальними наслідками техногенного розвитку. Він прискорив розпад довіри до радянських інституцій і сприяв народженню критичної суспільної свідомості. Подія стала маркером переходу від тоталітарного замовчування до поступового відкриття правди. Чорнобиль вплинув на переосмислення модерності в українському контексті як проєкту, що несе не лише обіцянки, а й ризики.

Українська культура почала осмислювати прогрес через призму втрат і травм. Чорнобиль став метафорою зламаного майбутнього. Він закарбував у культурній свідомості досвід життя в умовах невизначеності. Сьогодні цей досвід перегукується з війною, яка стала новою точкою втрат і травм для українського суспільства. Чорнобиль і війна залишаються активними чинниками культурного осмислення сучасності: їхні образи постійно переосмислюються в мистецтві, літературі та публічному дискурсі. Ці катастрофи продовжують впливати на формування етичних і культурних орієнтирів українського суспільства, показуючи, як минуле і сучасне переплітаються у нашому колективному досвіді.

Список використаних джерел:

1. Бажан, О. Г., Когут, А., Боряк, Г. (Упоряд.). (2020). Чорнобильське досє КГБ. Від будівництва до аварії: Збірник документів про катастрофу на Чорнобильській АЕС. К.І.С. <http://resource.history.org.ua/item/0015007>
2. Бажан, О. Г., Бірчак, В. В., Боряк, Г. В. (Упоряд.). (2019). Чорнобильське досє КГБ. Суспільні настрої. ЧАЕС у поставарійний період: Збірник документів про катастрофу на Чорнобильській АЕС. К.І.С. <http://resource.history.org.ua/item/0014508>
3. Гундорова, Т. (2005). Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодернізм. Київ: Критика.
4. Забужко, О. (2020). Планета Полин. Київ: Комора.
5. Забужко, О. (2016). І знову я влізаю в танк... Вибрані тексти 2012–2016: статті, есе, інтерв'ю, спогади. Київ: Комора.
6. Камиш, М. (2015). Оформляндія, або Прогулянка в Зону. Київ: Нора-Друк.